

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

MÀSTER UNIVERSITARI EN PROFESSOR/A D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

INNOVACIÓ DOCENT I INICIACIÓ A LA INVESTIGACIÓ EN EDUCACIÓ
LINGÜÍSTICA I LITERÀRIA

La Drova per a Piera

Anna Benavent

Júlia Donet

Carla Guevara

Pau Medina

A cura d'Alexandre Bataller

ÍNDIX

I. JUSTIFICACIÓ.....	3
A. Contextualització de la proposta.....	3
B. Marc teòric.....	4
C. Objectius.....	8
D. Continguts.....	9
II. ASPECTES CONCRETS: LLOCS LITERARIS I PARTICIPANTS.....	11
III. SEQÜÈNCIA D'ACTIVITATS.....	18
A. ACTIVITATS DE PREPARACIÓ.....	19
B. ACTIVITATS DE REALITZACIÓ: RUTA LITERÀRIA.....	24
C. ACTIVITATS D'AVAUACIÓ.....	27
D. CRITERIS D'AVAUACIÓ.....	29
IV. CONCLUSIONS: CONNEXIÓ DE LA PROPOSTA AMB LA INNOVACIÓ I LA INVESTIGACIÓ.....	33
V. BIBLIOGRAFIA.....	35
VI. ANNEXOS.....	37

I. JUSTIFICACIÓ

A. Contextualització de la proposta

La Drova per a Piera és una ruta literària que transcorre en el terme de Barx i La Drova situats a la comarca La Safor. Aquesta ve motivada per ser el lloc de residència i ambientació literària de les obres de Josep Piera, autor considerat el druida de la Drova (AVL) per la unió que mostra amb aquesta. A més, ha estat guardonat amb el Premi d'Honor a les Lletres Catalanes l'any 2023. És important visibilitzar autors extracurriculars no tan coneguts i important per a la literatura catalana. També, aquesta localitat ha sigut molt rellevant a l'àmbit educatiu i la renovació pedagògica durant l'obertura de la dictadura franquista i la transició democràtica duta a càrrec per la mestra Marifé Arroyo, la qual cosa es veu reflectida en el llibre de Víctor Labrado *La mestra*. Un valor afegit és que una de les integrants del grup és resident i, a més, té familiars que han sigut alumnes de Víctor Labrado i de Marifé Arroyo, fet que ens ha permès conèixer alguns dels protagonistes de la història de primera mà.

Així doncs, aquesta ruta literària està adreçada per a l'alumnat de quart d'Educació Secundària Obligatòria (E.S.O.) d'un centre de Sueca. El municipi, també, no ha sigut casualitat, sinó que la proximitat i la influència de Víctor Labrado, escriptor resident a Sueca per a qui Barx i La Drova han estat dos llocs molt importants, ja que va ser mestre a Barx durant l'època en què Marifé Arroyo va aconseguir revolucionar el centre. D'altra banda, també podem destacar que una de les integrants del grup és de Sueca. Així mateix, el nivell elegit ha sigut 4t d'ESO perquè hem considerat que elaborar un diari imitant l'estil culte de Piera s'adequa de manera correcta al currículum d'aquest curs.

Està programada per a la primavera per diverses raons tècniques i emocionals. Primerament, la primavera és una estació en què la naturalesa es desperta i ofereix un espectacle visual impressionant. Els ametllers floreixen en aquesta època de l'any, creant una imatge de gran bellesa i poesia. Aquesta visió pot ser una experiència impactant per als participants de la ruta, ja que poden connectar amb la mateixa bellesa que Piera descriu als seus escrits sobre La Drova. A més a més, la primavera és una època en què els colors i els aromes de la natura són especialment intensos, es poden gaudir dels paisatges naturals que van inspirar a Piera, i tenir una millor comprensió de la seua visió i la seua passió per la bellesa de La Drova, la qual cosa pot ajudar a promocionar l'emoció i l'enteniment de la bellesa que Piera transmet als seus escrits:

El text, llegit en el lloc que evoca i descriu, permet fer pròpies les sensacions i els sentiments expressats per un autor i revivre'ls. La possibilitat de produir una reacció emotiva en els participants és un dels principis bàsics d'una ruta literària i una de les característiques que han propiciat que proliferen en el món sencer. (Uccella, 2013, p.71)

Per tot això, aquesta eixida literària pretén que l'alumnat pugui conèixer la geografia local de La Drova i Barx, la seua aparició en l'obra de Piera i Víctor Labrado per entendre que la literatura està lligada en molts casos a la realitat. Així, es treballa la novel·la no ficcional des d'una perspectiva molt més dinàmica i enriquidora. A més, el producte final permet desenvolupar la creació imaginativa individual i l'oralitat.

B. Marc teòric

→ Josep Piera i Rubio

Josep Piera i Rubio va néixer a Beniopa (la Safor) el 30 de maig de 1947. Va estudiar als Escolapis de Gandia i més tard va fer Magisteri a València.

La seua anada a València coincideix amb els inicis del moviment literari conegut com la «Generació dels 70», del qual ell en seria un dels seus màxims representants. La seua obra literària fa els primers passos en castellà dins dels ambients literaris "novíssims" fins que s'amara del nou valencianisme que marcarà aquesta dècada. En català, com a poeta, es dona a conèixer en l'antologia *Carn fresca* (1974), que just representa l'aparició de la jove poesia valenciana. Aquesta època és també la del naixement de relacions d'amistat fonamentals al llarg de la seua trajectòria personal i literària. Des de la que serà la seua companya de vida, Marifé Arroyo, amb la qual es casa el 1972, fins a amics poetes com ara Jaime Siles, José Luís Parra, Marc Granell, Eduard J. Verger i Adolf Beltran, entre altres. Amb aquests últims companys crea la revista Cairell, i en forma part del consell de redacció entre els anys 1979 i 1982.

L'any 1974 deixa la ciutat de València i es posa a viure amb la seua companya a la Drova (Barx), la vall dels seus estius infantils, que anirà adquirint amb els anys el caràcter d'un lloc i paisatge mítics en l'obra narrativa de l'autor. Poc després, el 1976, se celebren a Gandia els actes de cloenda de la secció literària del Congrés de Cultura Catalana, que suposen una fita

per a l'articulació de l'anomenada generació dels setanta als Països Catalans. D'aquest temps són les seues relacions amicals amb poetes com Xavier Bru de Sala, Ramon Pinyol, Maria Mercé Marçal, Vicenç Altaió, Jaume Pont, Àngel Terron, Miquel de Palol i Àlex Susanna, entre altres. Després d'uns primers llibres poètics, a les acaballes de la dècada de 1970 guanya el premi Octubre-Andròmina amb la seua primera novel·la, *Rondalla del retorn* (1977).

Obté el premi Carles Riba de poesia el 1979 amb *El somriure de l'herba* (1980). També durant aquests anys inicia el seu periple viatger per la Mediterrània, que donarà alguns dels títols en prosa més rellevants de la seua trajectòria narrativa, marcada per una prosa entre intimista i memorialista que el situa com un dels autors pioners en la que s'ha anomenat «narrativa del jo».

Paral·lelament, de 1974 a 1979 treballa activament en el món de la pedagogia, col·laborant en diversos treballs i cursos sobre Introducció de la llengua materna en l'ensenyament, amb el suport de la Universitat de València i coordinats per Manuel Sanchis Guarner. El 1980 abandona el món educatiu per a dedicar-se plenament a la literatura. Per aquests anys publica articles de crítica literària en revistes com València Setmanal. Després d'ocupar una vocalia, del 1981 al 1985 és vicepresident pel País Valencià de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Més endavant ho és també del PEN Català (1987-1995).

El 1981 obté el premi Josep Pla amb *El Cingle verd* (1982), primer llibre d'aquesta «narrativa del jo» que tant usa del dietari i de les memòries com del llibre de viatges. D'aquests anys són els seus viatges per la Mediterrània a Grècia i Itàlia. El curs 1985-1986 el passa a Nàpols com a lector de català a l'Institut Universitari Oriental. També d'aquests anys destaca la plasmació literària del món poètic andalusí, iniciada amb *Els poetes aràbigos-valencians* (1983) i *Poemes de l'orient d'al-Àndalus* (1983). Entre els llibres més significatius en prosa d'aquesta època es troben *Estiu grec* (1985) i *Un bellíssim cadàver barroca* (1987). De tornada de Nàpols cau en una crisi on se li agreuja una antiga malaltia, abans no diagnosticada –malaltia de Crohn–, que el manté tot un any hospitalitzat a Gandia. D'aquesta experiència, combinada amb un viatge a Sicília, apareix el llibre *Ací s'acaba tot* (1993).

En començar la dècada dels noranta (1989-1991) dirigeix la campanya de l'«Any del Tirant», organitzada per l'Ajuntament de Gandia, que commemora els cinc-cents anys de l'aparició del *Tirant lo Blanc* de Joanot Martorell. Del 1991 al 1993 dirigeix l'editorial Tres i Quatre. El 1991 la seua trajectòria és reconeguda amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Literàriament, aquests anys noranta del segle XX venen marcats pels llibres motivats pel seu interès cap a la cultura àrab antiga i moderna, amb títols com *El paradís de les paraules* (1995), *Seducions de Marràqueix* (1996) i *El jardí llunyà* (2000), o la traducció al català, juntament amb Josep R. Gregori, de poemes d'Ibn Khafaja. Més tard publica diversos títols dedicats a personalitats literàries i culturals del País Valencià, de camí entre l'assaig històric i la biografia novel·lada, com *Jo soc aquest que em dic Ausiàs March* (2001), *Francesc de Borja, el duc sant* (2009), Premi Joanot Martorell, i *El somni d'una pàtria de paraules* (2012), sobre Teodor Llorente, Premi d'assaig Mancomunitat de la Ribera Alta.

L'any 2005 és nomenat membre numerari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. El 2010 és nomenat fill predilecte de Gandia, i l'any 2013 la seua trajectòria és reconeguda amb el Premi Abril d'Acció Cívica Valenciana.

Amb motiu dels quaranta anys de trajectòria literària de Josep Piera, l'any 2008 el CEIC Alfons el Vell, l'Ajuntament de Gandia i l'Institut d'Estudis Catalans organitzen diversos actes per homenatjar l'autor, com l'exposició de pintura «Naufragi del temps», de F. V. Nogueroles, un recorregut d'imatges extretes del llibre *Putà postguerra*, així com l'exposició «Josep Piera, la passió de les paraules», coordinada per Víctor Gómez Labrado amb el disseny de Francesc Vera. Aquesta exposició compta amb la col·laboració de diversos artistes que reinterpretaren aspectes de l'obra de l'escriptor. El mateix any 2008 es fa a Gandia, en un acte anomenat «Homenatge a la paraula» i coordinat pel CEIC Alfons el Vell, una representació teatral de *Putà postguerra* dirigida per Ximo Vidal, a càrrec del grup Pluja.

El 2011, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua l'homenatja amb una jornada en què intervenen diversos companys i estudiosos de la seua obra. També el 2011 rep un homenatge de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana en el marc dels Premis de la Crítica dels Escriptors Valencians. L'any 2023 és el guardonat amb el 55é Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, un reconeixement que fa Òmnium Cultural a la seua trajectòria literària.

Actualment, Josep Piera viu a la Drova, la vall d'infantesa que també ha sabut conquerir l'escriptor madur i experimentat (Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, s.d.).

→ Víctor Gómez i Labrado

Víctor Labrado (Sueca, 1956) és escriptor i docent. En l'àmbit literari ha publicat llibres destinats al públic infantil i juvenil, com *Cròniques d'un rei*. És també autor de llibres tan cèlebres com *No mataràs*, guardonat amb el Premi Enric Valor de Novel·la; *Veus, la mar*, que va guanyar el Premi Joanot Martorell de narrativa, amb *El segle valencià* va aconseguir el Premi d'Assaig Mancomunitat de la Ribera Alta i, finalment, l'any 2023 s'ha emportat el 35è premi de novel·la Ciutat d'Alzira amb l'obra *Nascuts del fang*, un llibre ambientat en els voltants del llac de l'Albufera que narra la dura vida dels llauradors i les relacions entre propietaris i jornalers durant els anys del franquisme (Edicions Bromera, s. d.).

Cal ressaltar una de les seues obres més rellevants i amb la qual es desenvolupa la nostra ruta literària, *La mestra*, la protagonista del qual s'ha convertit en el símbol d'una generació d'educadors compromesos amb la llengua. Aquesta narra la història de Marifé Arroyo, una dona d'origen castellanoparlant que va iniciar una lluita per la dignitat del valencià i un model d'ensenyament progressista durant els anys 70 i 80. La protagonista d'aquesta història apassionant va ser represaliada i expulsada de l'escola de Barx pel seu compromís en la defensa dels drets lingüístics. Víctor Labrado, que va viure aquest episodi amb ella, ens acosta l'experiència de qui s'ha convertit en el símbol d'una generació d'educadors compromesos amb la llengua i disposats a introduir i consolidar el valencià en l'àmbit educatiu (Ara, 2023).

→ Marifé Arroyo

Marifé Arroyo, coneguda com la Mestra (la Font de la Figuera, la Costera, 17 de novembre de 1946) és una mestra valenciana, vinculada al Moviment de Renovació Pedagògica dels anys 1970. Filla d'immigrants castellans de Salamanca, va ser una de les primeres introductores del valencià a l'escola pública el 1974 i va apostar per un model d'escola popular, democràtica i valenciana. Arran d'això, va ser represaliada i expulsada de l'escola de Barx i es va traslladar al col·legi Roís de Corella, de Gandia, on va acabar sent directora. El 1972 es casà amb l'escriptor valencià Josep Piera (València, 2010).

El 1992 va col·laborar en l'edició del llibre *Trapatroles*, lectures per a l'educació primària. Després de més de trenta anys de compromís pedagògic, lingüístic i de país, es jubilà el 2007. L'escriptor Víctor Gómez Labrado va convertir-la en la protagonista de la novel·la *La mestra*,

publicada el 1995 i continuadament reeditada. El 2007 rebé el Premi d'Actuació Cívica de la Fundació Lluís Carulla. Fou també homenatjada a la cançó «La mestra», del grup ZOO.

El 4 d'octubre de 2023 fou la preestrena de la pel·lícula documental *La Mestra*, dirigida per Sergi Pitarch Garrido i coproduïda per Ambra Llibres i Ambra Projectes Culturals. Concretament, la projecció es realitzà a les 19:00 hores al Teatre Serrano de Gandia. L'estrena oficial va ser el 2, 3 i 4 de novembre als Cines Babel de València, i va ser emés en À Punt (Aparisi, 2022).

C. Objectius

L'objectiu general del present treball i de la ruta literària no és exposar mecànicament una sèrie de característiques sobre els recursos literaris o les figures de Josep Piera, Víctor Labrado o Marifé Arroyo. La ruta literària funciona com a recurs per a l'educació literària, orientada cap a la formació de la recepció dels textos i les produccions literàries i a capacitar a l'alumnat per a comprendre el discurs literari (Bataller, 2023, p.234). Per la qual cosa, la successió de dades no pot ser inconnexa amb la realitat actual del grup d'estudiants als quals va dirigida aquesta seqüència didàctica, si més no, es pretén apropar i conscienciar a l'alumnat dels actuals afers i, per aquest mateix motiu, hi ha una base pedagògica dirigida al tractament de diversos Objectius del Desenvolupament Sostenible (ODS).

D'entre aquests, cal destacar el tercer, salut i benestar, ja que es combina l'educació sobre aquestes qüestions amb l'activitat física, la connexió amb la natura i la promoció de la lectura com a activitat relaxant i terapèutica perquè pot ajudar a reduir l'estrés i millorar la salut mental. Per això, s'impulsen activitats de formació lectora, amb lectures i comentaris literaris dins i fora de les aules, a més d'activitats de producció i creació literària. També, la promoció de l'acció pel clima, el tretzé, la literatura pot ser una eina poderosa per a sensibilitzar sobre la importància de protegir el medi ambient i prendre mesures per abordar el canvi climàtic. A través de llibres i altres materials literaris, es poden transmetre missatges, així es reflexa en el vers de *La Drova* de Piera que diu «no la toqueu, si us plau, no la toqueu. No la toqueu, si no és per a estimar-la». A més a més, aquesta ruta presenta la particularitat de trobar-se entre muntanyes, per tant, s'inclouen parades en llocs relacionats amb la natura i el medi ambient, fomentant la connexió amb aquesta i la comprensió de la seua fragilitat. Per tot el mencionat en anterioritat, es ressalten diversos objectius:

- Estimular la creativitat mitjançant activitats d'escriptura i expressió artística inspirades en l'obra de Josep Piera
- Explorar els llocs i entorns que van inspirar l'obra de Josep Piera, connectant la seua literatura amb els paisatges i les experiències locals
- Promoure la preservació i valoració del patrimoni cultural relacionat amb l'obra de Josep Piera, fomentant el respecte per la literatura local
- Comprendre l'obra literària de Josep Piera, explorant els temes, estils i influències presents en les seues obres
- Entendre el context històric i cultural en què es va desenvolupar l'obra de Josep Piera, així com *La mestra* de Víctor Labrado
- Promoure l'activitat física, el benestar emocional i la connexió amb la natura com a part integral de la vida en entorns de muntanya
- Fomentar el respecte i la preservació del medi ambient mitjançant la comprensió dels impactes humans i les pràctiques sostenibles en entorns de muntanya
- Promoure la preservació i valoració de la llengua i la cultura valencianes a través de l'estudi i la difusió de referents

Amb tot això, a més, es treballa la comprensió lectora i es tracta de millorar l'expressió oral mitjançant l'exposició que hauran de fer una vegada acabada la ruta literària. En definitiva, la ruta literària permet iniciatives no solament per a la millora de la competència lectora i literària del nostre alumnat, també l'augment de la motivació i aproximament a les obres literàries així com al paisatge que l'envolta.

D. Continguts

D.1. Continguts generals

Els continguts generals que es tractaran les sessions prèvies com de la realització de la seqüència didàctica plantejada seran:

1. La figura de Josep Piera, les seues obres i les característiques de la seua escriptura.
2. Tipologies textuals: el dietari i la seua estructura.

3. Víctor Labrado: *La mestra* i les llegendes.
4. Context històric i social de la transició.

D.2. Continguts específics

Pel que fa als continguts més específics podem dir que seran els següents:

1. Introducció a l'aula de la figura de Josep Piera i les seues respectives obres.
 - 1.1. Josep Piera: biografia.
 - 1.2. Introducció i anàlisi d'alguns fragments de l'obra *El cingle verd*.
 - 1.3. Identificació dels elements fonamentals.
 - 1.4. Anàlisi de les característiques de la seua escriptura.
2. Tipologies textuals: el dietari.
 - 2.1. Les diverses tipologies textuals.
 - 2.2. El dietari: característiques i estructura.
3. *La mestra*.
 - 3.1. Marifé Arroyo: Biografia.
 - 3.2. Contextualització històrica i social de l'obra.
4. Visionat del documental *La Mestra*.
5. Introducció a les llegendes i al llibre de *la Mestra* per Víctor Labrado.
 - 5.1. Explicació de que són les llegendes.
 - 5.2. Lectura d'alguns fragments del llibre *Llegendes valencianes: criatures mítiques de la tradició oral* i de *La mestra*.
6. Explicació de la ruta literària.
7. Dietari sobre el seu poble seguint les característiques d'escriptura de Piera.
8. Exposició del dietari a l'aula amb suport visual.
9. Introducció a les TIC (aplicació polarsteps) per a l'emmagatzematge de fotos i vídeos durant la ruta i traçar la ruta perquè done com a resultat un mapamundi digital.

E. Competències

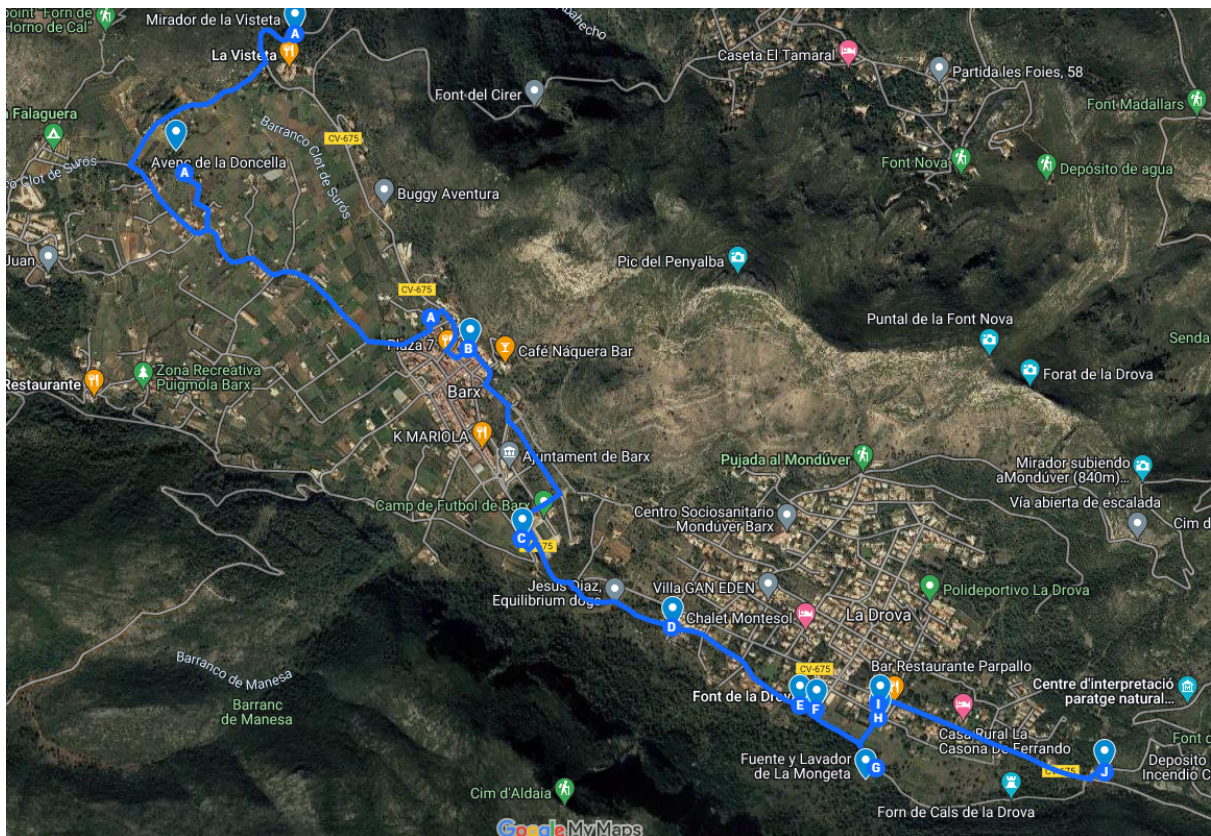
- Competències específiques

COMPETÈNCIES	CE3: Comprensió oral i multimodal	CE4: Expressió oral	CE5: Expressió escrita i multimodal
	CE7: Mediació oral, escrita i multimodal	CE8: Lectura autònoma	CE9: Competència literària

SABERS	BLOC 1, BLOC 2, BLOC 3
--------	------------------------

- Competències clau
- 1. Competència en comunicació lingüística
- 2. Competència digital
- 3. Competència personal, social i aprendre a aprendre
- 4. Competència en consciència i expressió culturals

II. ASPECTES CONCRETES: LLOCS LITERARIS I PARTICIPANTS

Aquesta ruta literària, com s'ha mencionat anteriorment, va dirigida als estudiants de quart d'E.S.O. de l'Institut Joan Fuster de Sueca. La ruta d'uns huit kilòmetres es farà a peu i, d'acord amb el plantejament, es necessitarà una jornada escolar sencera per poder completar-la adequadament, comptant amb l'anada i la tornada amb autobús, ja que hi ha molta distància entre Sueca i el lloc de destinació, Barx. Al poble està previst visitar onze llocs literaris i llegir una sèrie de textos provinents d'una antologia que han creat els professors de valencià, on han recopilat fragments de diferents obres de Josep Piera i tres

llegendes recollides en els llibres de Víctor Labrado, que es troben associades en un lloc concret i que durant l'itinerari s'hauran de llegir.

En la ruta participaran tant els professors del departament de valencià com els del departament d'història, això és, hi haurà interdisciplinarietat entre aquestes dues assignatures, ja que s'aproxima a l'alumnat la imatge de Marifé Arroyo i com va revolucionar l'educació en valencià, així com també es donarà a conèixer l'evolució sociolingüística del PV durant el període de la transició. També podrà participar professorat d'altres departaments del centre. A més, participaran diferents mediadors, el principal serà el professorat de valencià docent del grup, que serà l'encarregat de guiar alguns trams de la ruta i indicar quines són les parades i els textos que s'han de llegir i en altres trams comptarem amb Víctor Labrado perquè ens guie i ens conte les llegendes relacionades amb la Drova i Barx.

Els llocs literaris són els espais que apareixen en la literatura i que poden ser reals o imaginaris i molt a sovint tenen un significat simbòlic o temàtic dins de l'obra en la qual apareixen. Aquests llocs literaris contribueixen a l'atmosfera i la narrativa de les històries, així com a explorar el fons per transmetre temes específics o per a proporcionar un escenari alternatiu al tema. El nostres llocs literaris són onze:

1. Mirador de la Visteta

2. Avenc de la donzella

3. Escola antiga

4. Inici del camí de l'Assagador

5. Camí de l'Assagador (entrada a la Drova)

6. Assagador (prop de la Font de l'Om)

7. Font de l'Om.

8. Font de la Mongeta

9. Ermita

10. Casa Blai i Lluïsa

11. Parpalló Borrell (llegenda del caro).

III. SEQÜÈNCIA D'ACTIVITATS

Activitats	Organització	Recursos	Temps
AP1: Coneixem a Josep Piera! <i>El cingle verd</i>	Treball en grups de 5	Dossier de fragments del <i>Cingle Verd</i> , fragments entrevista	1 sessió
AP2: Treballem el dietari	Treball individual	Dossier amb fragments del <i>Cingle Verd</i> i amb dietaris de Josep Pla	2 sessions
AP3: Coneixem a Marifé Arroyo	Tota la classe	Fragments entrevista, Documental La Mestra	1 sessió
AP4: Coneixem a Víctor Labrado. Treballem les llegendes.	Tota la classe	Víctor Labrado, fragments de <i>Llegendes valencianes: criatures mítiques de la tradició oral i La mestra</i>	1 sessió
AP5: Què és una ruta literària? Presentació de “La Drova per Piera”	Tota la classe	Web de geografies literàries, dossier textos ruta literària, Alexandre Bataller, Polarsteps, full amb allò que han d'agafar.	1 sessió
AR1 La Visteta	Tota la classe	Dossier de textos, Polarsteps	10/15 minuts de parada
AR2 L'avenc de la Donzella	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps, Víctor Labrado.	10/15 minuts de parada
AR3 Escola antiga de Barx	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps	10/15 minuts de parada
AR4 Camí de l'assagador (inici -	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps	10/15 minuts de parada

meitat)			
AR5 Camí de l'assagador (entrada a La Drova)	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps	10/15 minuts de parada
AR6 Camí de l'assagador (quasi en l'entrada de la Font de l'Om)	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps	10/15 minuts de parada
AR7 Font de l'Om	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps	10/15 minuts de parada
AR8 Font de la Mongeta	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps	10/15 minuts de parada
AR9 Ermita	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps	10/15 minuts de parada
AR10 Ca Blai i Lluïsa	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps	10/15 minuts de parada
AR11 Parpalló Borrell	Tota la classe	Dossier de textos, polarsteps, Víctor Labrado	10/15 minuts de parada
AA1: Creem el nostre dietari	Individual a casa	Mòbil (fotografiar), ordinador.	Temps no definit, llibertat a casa
AA2: Exposem el nostre dietari	Treball individual però amb tota la classe	Dietari personal amb fotos, presentació.	1 sessió

A. ACTIVITATS DE PREPARACIÓ

AP1: Coneixem a Josep Piera. <i>El cingle verd</i>	
Espai Didàctic	Aula de valencià
Tipus d'interacció	Treball en grups de 5
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Aproximar l'alumnat a la figura de Josep Piera, guardonat amb el Premi d'Honor a les Lletres Catalanes. - Introduir l'alumnat, de manera breu, al gènere del dietari.

	<ul style="list-style-type: none"> - Conscienciar l'alumnat sobre el gran nombre de grans escriptors que hi ha en llengua catalana. - Aprofundir en la vida i obra de Piera. - Escriure un breu dietari basant-se en els textos de Piera
Material	Dossier de fragments del <i>Cingle Verd</i> , fragments entrevista, cançó de Zoo: "Diània".
Descripció de l'activitat	<p>Comencem amb la cançó de Zoo: "Diània", posant èmfasi en el poema recitat per Piera a la meitat de la cançó. Pararem la cançó en el minut 02:51, per comentar un poc el poema i veure les intencions amb les que l'escriu i sobre què creuen que tracta.</p> <p>Per a aquesta classe haurem de portar un dossier de fragments del <i>Cingle Verd</i> per a cada grup (grups de 5).</p> <p>Una vegada ja els tinguen, llegirem algun fragment perquè l'alumnat pugui veure l'estil d'escriptura de l'obra. Per a introduir-hi les característiques de Piera com a escriptor, posarem dos fragments de les entrevistes: Piera auto-definint-se com a escriptor i Labrado definint-lo. Breu introducció de Labrado, deixant clar que el tractarem a l'aula.</p> <p>Una vegada llegits tots els textos, preguntarem als alumnes quina creuen que és la temàtica de l'obra i els demanarem que establisquen relacions entre aquests. Introduïrem que es tracta d'un dietari, però no n'especificarem les característiques.</p> <p>Fer un breu dietari a l'aula sobre el dia anterior, basant-se en els textos de Piera (donar rellevància al fet que ha de ser un text breu i inconcret pel fet que encara no han rebut l'explicació de què és un dietari).</p>

AP2: Treballem el dietari	
Espai Didàctic	Aula de valencià
Tipus d'interacció	Treball individual
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Aprendre què és un dietari i com es pot fer un. - Conèixer autors catalans amb dietaris. - Escriure un dietari complet
Material	Dossier amb altres fragments del <i>Cingle Verd</i> i amb dietaris de Josep Pla.
Descripció de l'activitat	Primera sessió:

	<p>Introduïrem les característiques del dietari i en veurem més exemples. Repartirem el dossier amb els fragments d'<i>El cingle verd</i> de Piera i <i>El quadern gris</i> de Josep Pla (per la seua influència en l'obra de Piera). Els comentarem un a un, parlant de la temàtica i veient-ne les característiques principals.</p> <p>Una vegada tractats els textos, farem una breu reflexió a mode de debat amb les preguntes següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Per què és important el dietari com a gènere literari? - Coneixeu altres exemples de dietaris en la literatura? - Coneixeu alguna pel·lícula o sèrie que s'assimile al gènere del dietari? <p>Per a finalitzar la classe els demanarem que facen els canvis que creguen pertinents al dietari elaborat el dia anterior. Han de portar un dietari ben elaborat per a la següent sessió.</p> <p>Segona sessió:</p> <p>S'intercanvien els dietaris amb els dels companys. Fem lectura en alt d'alguns dietaris i després cada alumne ha de fer una "defensa" del seu, parlant sobre què tracta i quines pautes ha seguit per a l'escriptura. Al final de la classe avisem que en la següent sessió parlarem de Marifé Arroyo perquè investiguen a casa.</p>
--	---

AP3: Coneixem a Marifé Arroyo	
Espai Didàctic	Aula d'història
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Aproximar l'alumnat a la imatge de Marifé Arroyo, la mestra que va revolucionar l'educació en valencià - Conèixer un poc l'evolució sociolingüística del PV - Establir relacions amb Piera - Interdisciplinarietat amb l'assignatura d'història
Material	<p>Fragments entrevista, Documental La Mestra i altres suports audiovisuals:</p> <p>https://www.apuntmedia.es/programes/zoom/articulos/marife-arroyo-coneguda-mestra-parla-seu-alumnat-barx-van-ensenyar-llengua_1_1552335.html</p>
Descripció de l'activitat	<p>Començarem aquesta sessió fent una breu introducció sobre la imatge de Marifé Arroyo amb el suport de la canço de Zoo: "La Mestra". Seguim amb un breu debat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Com creieu que eren les classes fa 50 anys? - Creieu que es parlava més o menys valencià que ara? - Com s'imagineu una aula dels anys 70? <p>Després de cada pregunta explicarem les respostes i les</p>

	<p>complementarem amb fragments del documental de la mestra i altres suports audiovisuals. Per a aquesta classe, comptarem amb el suport del professorat d'història, el qual s'encarregarà d'explicar-ne el context de manera més fidel</p> <p>Finalitzarem la sessió avisant que a la següent classe assistirà Víctor Labrado perquè s'informen sobre ell.</p>
--	---

AP4: Coneixem a Víctor Labrado. Treballem les llegendes	
Espai Didàctic	Aula de valencià
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Aproximar l'alumnat a l'escriptor Víctor Labrado, autor molt involucrat en el llegendari valencià - Aprendre què és la literatura popular en general i les llegendes en particular - Conversar activament amb Labrado sobre el llegendari valencià - Establir relacions entre les tres figures comentades (Piera, Marifé, Labrado)
Material	Víctor Labrado, fragments de <i>Llegendes valencianes: criatures mítiques de la tradició oral</i> i <i>La mestra</i>
Descripció de l'activitat	<p>Per a aquesta sessió tindrem el plaer de conèixer personalment i de manera presencial a Víctor Labrado. L'autor ens farà un xicotet tast de la seua obra, centrant-se sobretot en <i>Llegendes valencianes. Criatures mítiques de la tradició oral</i>. Així, ens explicarà a grans trets què és la literatura popular en general i les llegendes en particular. Aquesta explicació anirà acompanyada de la lectura dramatitzada d'un parell de llegendes relacionades amb la nostra ruta literària: "El caro" i "L'avenc de la donzella". L'explicació de Labrado serà participativa i didàctica, es buscarà la participació activa de l'alumnat perquè comenten alguna llegenda que coneguen.</p> <p>La xarrada serà molt propera, amb anècdotes i històries personals. L'alumnat tindrà llibertat de fer qualsevol pregunta en qualsevol moment.</p> <p>Per a finalitzar la classe se'ls demanarà que pregunten als avis sobre alguna llegenda que coneguen i, en cas de no ser possible o no saber-ne cap, buscaran alguna per internet.</p>

AP5: Què és una ruta literària? Presentació de “La Drova per Piera”	
Espai Didàctic	Aula de valencià
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Tenir clar què faran la següent sessió - Aprendre què són els llocs i les rutes literàries - Entendre que la literatura està, moltes vegades, estretament relacionada amb la realitat
Material	Web de geografies literàries, Alexandre Bataller, dossier textos ruta literària, Polarsteps, full amb allò que han d'agafar.
Descripció de l'activitat	<p>En aquesta sessió farem diverses preguntes per a veure què coneixen de les rutes literàries i per a saber si n'han fet alguna. Després ho explicarem nosaltres amb el suport del lloc web www.geografiesliteraries.com i amb la participació d'Alexandre Bataller. Aprofitarem aquesta classe per a repartir el dossier de fragments que emprarem en la ruta literària per tal que, aquells que vulguen, puguin llegir-s'ho i anar preparats (la lectura a casa no és una tasca obligatòria pel fet que a la ruta els llegirem i comentarem).</p> <p>S'explica què és i com funciona el programari <i>Polarsteps</i>, aplicació que empraran durant la ruta per a fotografiar les parades i escriure'n valoracions o comentaris segons el text llegit.</p> <p>S'explicaran totes les indicacions pertinents de cara a la preparació de la ruta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Han de portar roba còmoda, esmorzar, dinar, aigua, gorra... - Han d'agafar el dossier de textos - El bus ixirà a les 8:20 del matí - Tornarem de vesprada, cap a les 17:00 - El preu

B. ACTIVITATS DE REALITZACIÓ: RUTA LITERÀRIA

AR1: Mirador de la Visteta	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/M8VJHYkG1pTCLPbN8
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none">- Desenvolupar el gust per la lectura- Conèixer l'obra de Piera- Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat- Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	L'autobús parará en aquesta zona (hi ha lloc per a poder parar sense cap problema). Llegir el fragment corresponent a la Visteta: p. 74-75 del <i>Cingle Verd</i> (annex 1)

AR2: Avenc de la Donzella	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/KWNUJYA7f7k99ePb7
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none">- Desenvolupar el gust per la lectura- Conèixer l'obra de Piera- Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat- Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos i Víctor Labrado
Descripció de l'activitat	Víctor Labrado s'encarregarà de contar-nos la llegenda de l'Avenc de la Donzella.

AR3: Escola de Barx	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/QnXYS7vAdBSWkfuk8
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none">- Desenvolupar el gust per la lectura- Conèixer l'obra de Piera- Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat- Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	Fragment de <i>La mestra</i> de Víctor Labrado, p. 92-95(Annex 3)

AR4: Inici camí de l'assagador	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/dYWo2PfsegeGFp4c9
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer l'obra de Piera - Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat - Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	Fragment de <i>El temps feliç</i> , pàgina 40 (Annex 4)

AR5: Camí de l'assagador (ja en l'entrada de La Drova)	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/JsZR2Nj5KdtQ1nch8
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer l'obra de Piera - Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat - Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	Poema "La Drova" de l'obra <i>En el nom de la mar</i> , pàgina 70; <i>Cingle Verd</i> : p. 20-21, Piera (Annex 5)

AR6: Camí de l'assagador (prop de la Font de l'Om)	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/c8ZJthgb7JzFfmms8
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer l'obra de Piera - Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat - Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos

Descripció de l'activitat	Fragment del <i>Cingle Verd</i> , pàgina 45 (Annex 6)
---------------------------	---

AR7: Font de La Drova / Font de l'Om	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/TYjSBY7A35gDkQJa6
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer l'obra de Piera - Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat - Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	La serra d'Aldaia està al fons: (Annex 7)

AR8: Font de la Mongeta	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/8rR1mzWo2HwRuewE8
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer l'obra de Piera - Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat - Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	<i>Les quatre estacions</i> (p.97) i <i>El temps feliç</i> (p.40-41) Annex 8

AR9: Ermita	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/Amuf8KewJGC2vJox6
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer l'obra de Piera - Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat - Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	Fragment <i>Cingle Verd</i> , pàgina 46- 47(Annex 9) recordar la parada anterior (façanes medievals)

AR10: Casa de Blai i Lluïsa	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/HchntqmQLb5u3xwB7
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer l'obra de Piera - Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat - Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos
Descripció de l'activitat	Fragment <i>Cingle Verd</i> pàgina 61 (Annex 10)

AR11: Parpalló-Borrell	
Espai Didàctic	https://maps.app.goo.gl/E5dtJmiFPnwcQjSCA
Tipus d'interacció	Tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar el gust per la lectura - Conèixer l'obra de Piera - Reconèixer la relació entre la literatura i la realitat - Fer ús de les TIC (Polarsteps)
Material	Dossier de textos, Víctor Labrado
Descripció de l'activitat	Llegenda del Caro, de l'obra <i>Llegendes valencianes</i> de Labrado, pàgina 32-35 (Annex 11). Llegida (interpretada) per Víctor Labrado.

C. ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

AA1: Creem el nostre dietari	
Espai Didàctic	Casa (o on l'alumne vulga fer la seua feina)
Tipus d'interacció	Individual
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Assimilar els coneixements apresos - Escriure un dietari basat en l'entorn local - Fomentar l'escriptura creativa - Aprofundir en la literatura del jo - Interessar l'alumnat pel seu entorn local
Material	Materials lliures. Imprescindibles: mòbil per a fotografiar les zones que inspiraran el dietari i un ordinador per a escriure'l.

Descripció de l'activitat	<p>Aquesta tasca l'hauran de fer a casa durant el període vacacional de Pasqua, de manera que poden treballar allò que han après però d'una manera més interactiva i dinàmica. Han d'elaborar un dietari sobre alguna o algunes experiències que hagen viscut durant les vacances i, a més, hauran d'il·lustrar-lo (ja siga amb imatges dibuixades, fotografies o imatges generades amb IA). Aquesta tasca és especialment interessant perquè també treballen la gramàtica, ja que han de combinar temps verbals del present i del passat juntament al llenguatge descriptiu i més purament narratiu.</p> <p>La temàtica és lliure, però tot i això, en donem diverses per facilitar l'escriptura d'aquells amb menys capacitat imaginativa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Què els ha passat durant el dia - Descripció de certs paisatges que han vist (no cal que siguen llunyans, és fins i tot preferible que siguen locals) - Què han sentit, què han pensat, què han menjat, que han vist...
---------------------------	--

AA2: Exposem el nostre dietari	
Espai Didàctic	Aula de valencià
Tipus d'interacció	Treball individual però amb tota la classe
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Millorar el discurs oral - Perdre la vergonya a exposar públicament
Material	Presentació, dietari personal amb les fotos o dibuixos.
Descripció de l'activitat	<p>En tornar de Pasqua, l'alumnat haurà de presentar, davant la resta de la classe, els dietaris que han elaborat al llarg del període vacacional. L'alumnat ha de complementar la presentació oral del dietari amb una presentació i amb imatges. A més, haurà de llegir algun fragment.</p> <p>Hi haurà un treball de coavaluació, donarem als alumnes un full perquè avaluen els companys la presentació i l'originalitat del dietari.</p>

D. CRITERIS D'AVALUACIÓ

Pel que fa a l'avaluació, tota la seqüència didàctica tindrà un valor del 20% de la nota final de l'assignatura de valencià, és a dir, de dos punts. A continuació, hi adjuntem la rúbrica que se seguirà per tal d'avaluar el treball i l'actitud dels alumnes durant la totalitat de la seqüència didàctica, però cal remarcar que aquesta rúbrica és orientativa i pot estar subjecta a possibles canvis per part del professor. En aquest context, l'èmfasi es posa principalment en la capacitat dels alumnes per crear un dietari i presentar-lo davant de la classe. Aquesta activitat no només serveix per a avaluar la seua capacitat per a elaborar un dietari, sinó també l'expressió oral i la modulació de la veu. A més, la participació activa dels alumnes té un paper fonamental en el procés d'aprenentatge, ja que és considerada essencial per a dur a terme amb èxit aquesta seqüència didàctica. En resum, es destaca la importància tant de les habilitats escrites com de les orals, i es fomenta la participació activa dels alumnes en el desenvolupament de la tasca. Tot seguit, mostrem la rúbrica per tal d'avaluar la seqüència didàctica:

	Assolit (2p.)	Mitjanament assolit (1,5p.)	Poc assolit (1p.)	No assolit (0p.)
Participació i assistència en la xarrada inicial amb Víctor Labrado (0,2p.)	Ha assistit a la sessió amb Víctor Labrado. A més, ha prestat atenció i ha mostrat un notable interès (ha intervingut i ha fet un bon treball previ de coneixement sobre els temes a tractar).	Ha assistit a la sessió amb Víctor Labrado, però no ha participat ni ha intervingut. No obstant això, sí que ha buscat informació sobre l'autor i s'ha interessat per ell abans de la xarrada.	Ha assistit a la sessió amb Víctor Labrado, però no ha prestat gaire atenció i no ha participat. Tampoc no ha cercat informació sobre l'autor abans de la seua vinguda a l'aula.	No ha assistit a la sessió amb Víctor Labrado.
Assistència a la sessió sobre els dietaris i Piera (0,1p.)	Ha assistit a la sessió dedicada als dietaris i a Josep Piera, ha mostrat interès	Ha assistit a la sessió dedicada als dietaris i a Josep Piera, ha mostrat interès	Ha assistit tard a la sessió, no ha mostrat interès ni ha assolit els elements clau per	No ha assistit a la sessió.

	sobre els continguts i ha assolit els elements clau per a posteriorment dur endavant el seu propi dietari.	sobre els continguts, però no ha assolit els elements clau per poder dur endavant el seu dietari.	poder realitzar el seu dietari.	
Interés i bona actitud al llarg de la ruta literària (0,4p.)	L'alumne s'ha implicat durant tota la ruta literària. Ha llegit fragments, ha mostrat interès en el paisatge i s'ha mostrat actiu utilitzant l'app polarsteps.	L'alumne s'ha implicat durant tota la ruta literària, però no ha estat al 100% actiu, ja que no ha llegit fragments. Ha mostrat interès pels paisatges de Barx i La Drova i ha utilitzat polarsteps.	L'alumne no s'ha implicat massa en la ruta literària. No ha mostrat gaire interès pels textos ni per les lectures a les parades. Tampoc ha penjat res a l'app.	L'alumne durant la ruta literària no ha fet gaire cas a les explicacions ni als textos. No mostrava gens d'interès en l'activitat ni ha utilitzat polarsteps.
Elaboració del Projecte Final (0,9p.) (Dietari 0,6 i exposició 0,3)	L'alumne ha escrit un dietari seguint les pautes donades pel professor. A més, presenta correccions lingüístiques i estilístiques i el text és molt original. Així mateix, la presentació l'ha exposada amb total soltesa i seguint una estructura ordenada.	L'alumne ha escrit un dietari seguint les pautes donades pel professor. És un text coherent, però no ha revisat les faltes d'ortografia abans d'entregar-lo. Pel que fa a l'exposició, segueix una estructura ordenada, però mostra alguns tics de nerviosisme.	L'alumne ha escrit el dietari, però no ha fet revisions abans d'entregar-lo i té errors notables de redacció. A més, es mostra nerviós en l'exposició i dona l'esquena moltes vegades al públic.	L'alumne no ha entregat la tasca final.
Participació activa durant tota la seqüència didàctica (0,4p.)	L'alumne ha participat activament al llarg de la seqüència didàctica i ha fet	L'alumne ha fallat a un màxim de dues sessions, però sí que ha acudit a la presentació de	L'alumne no ha assistit a la xarrada de Víctor Labrado. Això no obstant, sí que ha assistit a la ruta	L'alumne, tot i haver realitzat la ruta literària, no ha assistit a les activitats de preparació ni ha

	tot allò que s'ha demanat. A més, ha assistit a totes les sessions dedicades a aquesta.	Víctor Labrado i també ha participat en la ruta literària. A més, ha entregat el projecte final.	literària i ha creat el dietari propi.	entregat el projecte final.
--	---	--	--	-----------------------------

Com que considerem que és important la participació activa de l'alumnat en l'avaluació dels seus propis companys perquè fomenta la consciència crítica i la responsabilitat compartida, presentem una rúbrica que proporciona un marc estructurat que destaca els criteris claus per a avaluar el rendiment dels companys en la part de l'exposició.

	ASSOLIT	POC ASSOLIT	NO ASSOLIT
Contingut	L'exposició té una estructura lògica i ben organitzada. S'expressa amb claredat.	L'exposició té algunes mancances estructurals, però s'expressa amb claredat.	L'estructura presta a confusió. Manca de claredat i cohesió.
Expressió oral	Parla amb una veu clara, a un ritme adequat i amb pronúncia precisa.	Mostra poca claredat de la veu, ritme inconsistent i pronúncia amb errors.	Mostra dificultats en la claredat de la veu, segueix un ritme poc adequat i una pronúncia deficient.
Domini de l'audiència	Manté el contacte visual amb l'audiència.	De vegades no manté el contacte visual amb l'audiència.	Absència de contacte visual.
Originalitat	Molt original i creativa.	Poc original.	Gens original. Copia molt les estructures dels textos de Piera.
Recursos visuals	Utilitza recursos visuals que enriqueixen la	Utilitza recursos visuals de manera limitada.	No fa servir recursos visuals durant la presentació.

	presentació.		
Nota de la presentació:		Nota global:	

A més, considerem important treballar amb l'autoavaluació, ja que així fomentem la capacitat dels alumnes per a avaluar-se i reflexionar sobre el seu propi progrés acadèmic, contribuint així al seu desenvolupament individual. Per aquest motiu, els alumnes hauran de respondre un breu qüestionari (el qual mostrem més avall) on reflexionaran sobre el seu treball al llarg d'aquesta seqüència didàctica.

Qüestionari:

1. Has establert connexions significatives entre les activitats de l'aula, els textos que s'han llegit i els llocs visitats durant la ruta?
2. Quines noves perspectives o coneixements has adquirit durant aquesta ruta literària? Què destacaries com a punt clau d'aprenentatge personal?
3. En quina mesura sents que has captat l'estil literari de Josep Piera en el teu dietari? Quins elements específics de la seua obra has intentat incorporar?
4. En quina mesura creus que has adaptat i reflectit l'essència i l'atmosfera del teu poble en el dietari? Com has abastat la descripció dels llocs, la gent i les experiències del teu poble?
5. Com valores la teua capacitat d'expressar les teues emocions i pensaments a través del dietari? Creus que podries haver millorat alguna cosa?
6. Què t'ha semblat la ruta literària? I l'elaboració del dietari?

IV. CONCLUSIONS: CONNEXIÓ DE LA PROPOSTA AMB LA INNOVACIÓ I LA INVESTIGACIÓ

Les rutes literàries, des d'un punt de vista didàctic, es defineixen com un conjunt d'activitats escolars en les quals es construeix el coneixement i es comuniquen actituds, valors, sentiments, creences i maneres de percebre i entendre situacions (Bataller, 2023, p.234). A més a més, permeten establir un vincle molt potent entre l'espai, la vivència del territori i l'educació patrimonial, elements que s'incorporen en propostes de promoció lectora, interpretació literària i producció textual (Bataller, 2021). Amb tot això, s'ha de tenir en compte que la inclusió de les rutes literàries com a eina educativa depèn de docents disposats a adoptar noves formes de participació en experiències didàctiques i a promoure projectes que permeten aprofitar el potencial cultural de l'entorn. També és crucial transmetre als alumnes que l'aprenentatge transcendeix les pàgines del llibre o la pantalla de l'ordinador, abastant el món i el paisatge que els envolta (Bataller, 2023).

Des del nostre punt de vista, mitjançant el desenvolupament de la ruta literària hem pogut fer una aproximació a la innovació explorant noves formes d'ensenyança com a futurs docents. Aquesta experiència ens ha obert noves perspectives en l'àmbit de l'educació, permetent-nos integrar la literatura i les arts en el procés d'aprenentatge. A través d'activitats creatives i interdisciplinàries, com ara la interpretació de textos literaris en entorns reals o la creació d'experiències d'aprenentatge immersives, podem inspirar-nos per aportar dinamisme a les nostres futures pràctiques docents. A més a més, ens ha ajudat a desenvolupar noves estratègies per fomentar l'engagement de l'estudiantat i enriquir el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Així mateix, s'ha pretès promocionar autors actuals com Víctor Labrado i Josep Piera; aquesta iniciativa busca destacar i difondre les obres d'aquests autors contemporanis, fomentant la seua visibilitat i reconeixement dins del context literari actual. A través de la ruta literària, es pot proporcionar als estudiants l'oportunitat d'explorar les obres d'aquests autors, així com d'apreciar la seua contribució a la literatura contemporània. Aquest enfocament pot inspirar per a integrar autors actuals en els plans d'estudi i animar la lectura d'obres contemporànies entre l'alumnat, contribuint a enriquir l'experiència literària i a mantenir viva la tradició literària actual.

A tall de cloenda, ens agradaria subratllar que la realització d'aquest treball ha sigut una experiència enriquidora perquè hem pogut conèixer a Josep Piera, premi de les lletres

catalanes 2023, Víctor Labrado, escriptor i professor de llengua catalana a instituts, i Marifé Arroyo, mestra i protagonista de la renovació pedagògica. Tots tres són grans referents per a la nostra futura tasca docent, la qual cosa ens ha permès no només conèixer les seues contribucions a la literatura i l'educació, sinó també inspirar-nos per aportar elements innovadors i enriquidors a la nostra pròpia pràctica docent.

V. BIBLIOGRAFIA

- Aparisi, M. (2022, 11 d'octubre). Marifé Arroyo, coneguda com «la Mestra», parla del seu alumnat de Barx: “Els em van ensenyar la llengua”. *À Punt*.
https://www.apuntmedia.es/programes/zoom/articles/marife-arroyo-coneguda-mestra-parla-seu-alumnat-barx-van-ensenyar-llengua_1_1552335.html
- Ara. (2023, 10 de novembre). El valencià Víctor Labrado s'emporta el ciutat d'Alzira amb una novel·la sobre la duresa de la vida al món rural. *Ara.cat*.
https://www.ara.cat/paisvalencia/valencia-victor-labrado-s-emporta-ciutat-d-alzira-no-vel-duresa-vida-mon-rural_1_4854056.html
- Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (s.d.). Biografia nova Josep Piera. Recuperat el 05 de desembre de 2023 de
<https://www.escriptors.cat/autors/pieraj/biografia-nova-josep-piera>
- Bataller, A. (2021). Parcours littéraires et création de dispositifs didactiques dans la formation de futurs enseignants. Les resultats du project Geographies literàries 3.0. En M. Fournier y F. Troin (Eds.), *Cartographies en mouvement. Parcours sensibles. Narration et participation* (pp. 233-244). Presses Universitaires Blaise-Pascal.
- Bataller, A. (2023). Experiencias didácticas en rutas literarias: patrimonio, turismo literario y nuevas tecnologías. *Contextos Educativos. Revista de Educación*, (32), 231-249.
- Edicions Bromera. (s. d.). *Víctor Labrado | Autors de Bromera - Edicions Bromera*.
Recuperat el 05 de desembre de 2023
<https://bromera.com/educacio/1396-victor-labrado>
- Labrado, Víctor (2010): *La mestra*. Alzira: Bromera.
- Labrado, Víctor (2007): *Llegendes valencianes. Criatures mítiques de la tradició oral*. Alzira: Bromera.
- Piera, Josep (1982): *El cingle verd*, Barcelona: Destino.
- Piera, Josep (1991): *Les quatre estacions*. Barcelona: Edicions 62.

Piera, Josep (1999): *En el nom de la mar*. Barcelona: Edicions 62.

Piera, Josep (2001): *El temps feliç*. Barcelona: Edicions 62.

Piera, Josep (2006): *La Drova a través del temps*. València: La xara edicions.

Piera, Josep (2007): *Putà postguerra: the young ones*. Barcelona: Edicions 62.

Piera, Josep (2022): *Els fantàstics setanta (1969-1974)*. València: Institució Alfons el Magnànim.

Piera, Josep (2023): *Canvi de rumb. Els fantàstics setanta (1975-1979)*. València: Institució Alfons el Magnànim.

Uccella, F. R. (2013). *Manual de patrimonio literario: espacios, casas-museo y rutas*. Trea.

València, P. C. (2010, 7 de juliol). Torna «la mestra» del valencià. *Levante-EMV*.

<https://www.levante-emv.com/cultura/panorama/2010/07/07/torna-mestra-valencia-13134789.html>

VI. ANNEXOS

1. Visteta. *Cingle Verd* p.74-75 i llegenda

Com aquell que perd l'equipatge i queda sol al bell mig del camí. Cap a on?

S'ha fet fosc al finestral. Ja no m'amostra res. Me l'he tirat als muscles. Per no veure la carena, de cendra mullada. Ara no mire el paisatge, ara l'escriu.

Avall, i amunt, matí-migdia, vesprada-vespre, em recorre la Drova, passe per Barx, arribe a la Visteta (des d'on conta la llegenda que Jaume II, extasiat, donà el qualificatiu de Digna a la Vall) i d'una glopada me n'entre en la Valldigna, bella, com un llit verd, fèrtil i recollida.

amaina el seu perfum sensual. També les violes tenen ara el ple del seu bram olorós. Aquestes flors en són l'ambaixada de la primavera. L'anunci del temps nou el dona la barreja. Vos heu parat mai a mirar el to atenuat que tenen les acaballes de l'hivern? Volen fer-nos creure que s'acosta la festa i només són l'auguri d'abandons.

Quan vaig vindre-me'n, ací, a viure per tot l'any, el crit de cada temps m'hi acompanyava. Hi anava al seu anar, amb ells. Floria, en feia fruit, l'assaboria, i, en silenci, a l'hivern, meditatiu, esperava, simplement. El cap volat del temps em duia al seu aire, com un element més. M'ho notava al cos. Anava al mateix pas i ritme que la terra i els arbres. A poc a poc, però, els hòmens han abandonat els bancals. I les arbredes, cada temporada que acaba, moren un pic més. La brossa s'ho menja tot; la terra només aprofita per fer camaroges, llicsons i roselles, per donar de menjar els dividendes de dejú. Quasi ningú no ho viu, açò! — diu la Francisqueta, que ha conegut la Drova dels vells anys.

La llegenda parla que el Rei Jaume II El Just en veure aquelles terres, fins aleshores anomenades d'Alfàndec, li va dir a l'abat del monestir cistercenc de Santes Creus "quina vall més digna" referint-se a la construcció d'un nou monestir per a l'orde del Cister. I des d'aleshores tota la història d'aquest indret està configurada sota la influència del Reial Monestir de Santa Maria de la Valldigna.

2. Avenc de la Donzella. Llegenda

Quan Jaume I va conquerir València de tots és conegut que en prova d'agraïment anava donant el territori conquerit. El 15 d'abril de 1252, li'l va donar al marquès Domenech d'Alveró, que era casat amb Catalina d'Estragua... els seus fills Matheu, Thomas, Benita i la més menuda anomenada Junquera, que va ser observada per Matheu quan anava abraçada per Brines (fill de l'encarregat). Moltes vegades li varen aconsellar que Brines no era la persona amb la que havia de compartir la seua vida. Junquera no podia soportar la idea de perdre el que va ser el primer amor, ella continuava sent donzella, així que perduda la il·lusió per la vida es va deixar arrossegar per les aigües fins que va ser engolida per l'Avenc.

Quan Brines va saber el que havia fet, allí estava durant hores i hores; els pares, els treballadors l'animaven amb bona voluntat perquè desistira, però Brines continuava anant ja que per a ell era el millor moment del dia.

Els pares i germans de Junquera també varen ser sabedors del que estava fent Brines, fins al punt que Benita el va perseguir durant alguns dies. Brines, en observar que estava vigilat per la germana de la seua amada donzella, va decidir compartir les visites. En aquelles vetllades prompte va despertar l'amor. Quan explicaren la seua relació, el marquès va donar la seua benedicció, advertint-los que mai s'intenterposen a les futures relacions d'amor dels seus fills.

Els veïns i les veïnes de Barx Algeval van anar de pares a fills este fet i el nom de les dues germanes el varen plasmar a les dues fonts: la font de la Benita i la font de la Junquera, així com l'engolidor de l'Avenc de la Donzella.

3. Escola. *La mestra* p.92-95

Cal dir, però, que aquell u de setembre de 1974 la recuperació era encara incipient, i els signes externs de prosperitat no eren abundants ni evidents al poble. Concretament, a les escoles no havia arribat cap alè de renovació. Dalt de tot d'un carrer dels més costeruts, al capdamunt de set escalons seguits, cada un tan alt quasi com un banc, hi havia el curt replà de les escoles, ja a

No hi havia cap diferència. En les dues aules, simètriques, tot reflectia un temps mort. Sols el silenci, la buidor, les teranyines, alguns mapes i uns pocs dibuixos al llapis bategaven amb el pols lent de setembre.

Al pati s'eixia des de cada aula paral·lelament per dues portes posades costat per costat, separades per un mur de pedra seca, alt i sòlid, que dividia inapel·lablement aquell requadre rocallós i mal aplanat en una parcel·la masculina i una altra de femenina. Al fons, a cada banda del mur, sota un cobert recalcat, hi havia una cabina amb una tassa turca i una piqueta per a rentar-se les mans. Una aixeta de coure hi garantia

—Si vols —va dir el mestre Llopis— podem anar a veure les *escoles noves*.

Marifé hi va captar una ironia resignada. Coneixia l'edifici, una ruïna als afores de Barx. Era una anècdota que es repetia poble sí poble no, quasi un costum que ja no escandalitzava ningú: al cap de pocs anys de construir-se, les *escoles noves* presentaven unes clivelles sinistres o unes vibracions inquietants. Aleshores, calia abandonar-les i ocupar les escoles velles. I no s'exigien responsabilitats a ningú. Marifé va dir que no. Devia fer un gest de deixa-ho estar, ja en tinc prou.

En ser que va poder, l'endemà mateix, Marifé va mamprendre la granera i el drap de la pols. Més tard seria l'hora de la imaginació, de les actuacions més o menys brillants, però el principi havia de ser aquell: una iniciativa tan realista, tan humil i tan directa com és espolsar finestres i abatre teranyines, resseguir la pols per taules i pissarra, traure calaixos i buidar prestatges, regirar papers i mirar de classificar-los. Només al final del matí s'anà apaivagant la fúria ordenadora de la mestra, alhora que l'aula anava prenent una aparença més amena. El tràfec de mobiliari i paperassa, la resonància de l'aula buida, aquell desfici de mosques expulsades, tot es va resoldre en una nova quietud feta de silenci de poques passes i gestos espaiats, de girar

4. Inici assagador. *El temps feliç*, p.40

el camí cap on la font brolla: un camí sense retorn: sempre avant, cap arrere i cap enlloc.

Feia molt que no passejava pels caminals de la Drova, embolicat entre viatges. Per això, i per la llum, naturalment, ho he trobat tot com volia: igual que sempre. M'agrada la visió del casalot de la Drova des de l'antic camí de l'Assegador, que, ocult entre bardisses de xiprers, deixa veure les teulades d'unes cases amigues, amb el cim sobirà del Mondúver al davant, lluint el seu caperull al·lucinat d'antenes.

Aquest tros, anomenat l'horteta de la Drova, està format per uns bancals, la majoria deixats perdre, i uns quants, pocs, treballats per Sauret. Sauret és l'únic pagès que queda, l'únic home de la terra, com se sol dir.

L'altre dia me'l vaig trobar al bar; hi sol anar «a fer-se'n una i escampar les boires del cap», que diu. Escalfant amb les mans el conyaquet —feia fred!—, l'home, de pell de garrofer, fort i prim, eixut i baixet, del color marró fosc de la terra, cabells blancs, sequellós i solitari, somreia mirant la copa de conyac.

—¿Va tot bé, Sauret? —li vaig dir.

—Ei, què vol! Fent-mos vells..., però, ací, aguantant! —va respondre, assaborint a continuació el conyac.

5. Assagador (entrada a La Drova). *En el nom de la mar*, p.70 i *Cingle verd* p.20-21

La Drova

Aquesta vella vall que ara veig verda,
daurada lluna de meló d'estiu,
és més que un llogaret entre muntanyes,
molt més que la infantesa al finestral,
molt més que un paradís ple de pinades.

Aquesta vella vall feta de somnis,
amagatall d'amors i de paraules,
la dels mil i un perfums i les fonts fresques,
la dels hiverns de llàgrimes de gel,
la de les veus que juguen i el silenci;
aquesta vella vall que vull per sempre verda.

Aquesta que rebrota riallera
després de les tempestes i la pluja;
aquesta que faig meua cada dia,
aquesta que duc viva a la memòria,
no la toqueu, si us plau, no la toqueu.
No la toqueu, si no és per a estimar-la.

A 12 quilòmetres de Gandia (la Safor), ciutat que fou d'Ausiàs March i dels Borja. A 15 del nostre mar antic. A la falda mateixa del Mondúver, el cim majestuós de la comarca.

Per a certa gent, la vall de la Drova – on he triat de viure – serà una simple clotada, el llit erm d'un riu oblidat, o uns bancals de secà avui fets malbé per l'abandó. Per a mi, nogensmenys, la Drova és una mena de paradís particular; és els estius infantils, les descobertes adolescents i, ara com ara, la concreció de l'universal arquetípic. Garrofers, figueres, olivars, ametlers, i els múltiples matossars de la garriga, em resulten talment decoracions d'una falla.

Així, entre les pinades de la Drova (ara mig cremades, o urbanitzades, o fins i tot mortes, o encara esplèndids caus de porcs javalins i de raboses) he descobert gran part del que tinc: jocs, lectures, amics, amors... I el sexe, plaer entotsolat, i també la solitud companya; la solitud del pastor, de l'home de la terra, de l'escriptor.

Talment com per als grecs Delfos era el melic del seu món, així la Drova en mi. A més, com la llar dels oracles, també guarda un indret ancestral. 18.000 anys abans de la nostra era, l'home ja hi habitava. A la cova

Viure intensament el temps. Sentir la presència de l'instant. Caminar amb el temps, contra el temps, pels temporals, ben gaudint la ficció del present. Anar per l'oblit, fer-se'l seu.

Recórrer, una altra volta encara, la senda solejada de la font. Xiquet, adolescent, de jove. I ara que me'ls hi veig. L'he passejada tantes vegades, aquesta sendera, per anar a poar aigua fresca a la Font de l'Om. També per furtar móres d'esbarzers, anant pels erms amb els amics... Tot sol, amb parella...

El temps és com una immensa biblioteca (Borges dixit), com un pou d'aigua clara (segons la rondallística), com un calaix ple de sorpreses o el foc inesgotable. Escriure el temps. Un somni?

Damunt la taula de l'estudi, dins un gerrotet de terrissa, hi ha un ramell de crisantems. De xiquet em feia por, tant el nom, com la flor mateixa; el seu perfum agrós em molestava. Em duia la mort, teatral i artificiosa, de cementeri humit de llàgrimes, el dia de Tots Sants. Eren d'una altra classe, aquells crisantems de la infantesa; grans, esclatats, atapeïts d'olors, com per allunyar la pudor dels cadàvers. Aquests d'ara més aviat semblen margarides; i tenen un to lilà, suau, no gens fúnebre.

7. Font de l'Om (Serra Aldaia). *Cingle verd*

A l'altra banda de la vall, l'ombriu, hi ha la serra d'Aldaia, plena d'avencs misteriosos. Ella, aquesta serra

amb nom de fada (Aldaia en àrab significa «l'hort», és a dir, el jardí), m'ofereix cada matí, tot saludant-me, un dels llocs més grenyals: el Cingle Verd, amb el seu cavaller alat, immòbil i al galop del seu corser rocós.

Veient, vivint, aquesta terra, hom sent el pas del temps com una música que es renova, com un rondó incessant. Quin gran espectacle, el d'aquestes muntanyes! —responc, en sentir parlar d'avorriment. Si fos pintor, hi trobaria motius, llums, colors nous; essent qui sóc, hi veig històries, llegendes, biografia, imatges, sensacions...

Dues nits abans, la vespra de l'eixida, l'havia mirada atentament, l'alta companya. Les serres d'Aldaia, a la Drova, retallades com una decoració teatral, oferien la crida amable d'allò que és conegut. Els vaig demanar, talment l'adolescent més càlid, la sort amiga. Van respondre: Florència, en pleniluni, pot ser massa!

8. Font la Mongeta. *Les quatre estacions*, p.97 i *El temps feliç*, p.40-41

D'aquestes herbes, que creixen pels horts quan hi ha saó i allarga la llum del dia, la gent de la Safor en prepara uns saborosos pastissos [...]. Prop de **la font de la Mongeta**, un indret humil, de nom enigmàtic, d'on raja constant un fil d'aigua preciosa, hi ha **un parell de basses** que fa anys aprofitaven per regar unes llenques de fruiters capritxosos. Aquest lloc, de temps ençà abandonat, amb molts arbres – uns secs, d'altres feréstecs – se'l coneix pel cognom de qui va ser-ne l'amo i creador: Novell, un comerciant de Gandia que tenia una casa d'estiueig, com tantes altres famílies, ací. (*Les quatre estacions*, p.97)

MENTRE DINÀVEM a l'exterior, al solet —que solem dir—, hem sentit els crits de les primeres gralles per la banda de la font de la Mongeta, l'altra font de la vall, que aquests ocells migradors usen cada any com a parada estacional. Tots els anys vénen, com l'anunci esperat del bon temps que s'acosta. Cada any el grup és més nombrós i fa sentir més sonora la seua arribada.

El silenci es fa de músiques que volen.

M'he demanat sovint quin devia ser el motiu metafòric, o la raó històrica, pels quals la font de la Mongeta havia rebut aquest nom. Només aquesta font té un nom personalitzat; l'altra regala el seu nom d'aigua a la vall. Buscant una gràcia que donés sentit al topònim, en més d'una ocasió he imaginat aquesta font com el refugi d'una dona remeiera que, en els temps antics, donava de beure als caminants que davallaven de la serra: ¿una monja, una bruixa, una nimfa, una jove encantada?

La font, a la vora d'una senda i entre olivars, ofereix una bona vista sobre el conjunt edificat de la Drova. Imaginava, doncs, que, en algun temps perdut en la desmemòria humana, al costat d'aquesta font hi havia una cabana humil on vivia una dona que, a més de curar malalties amb les herbes i les arrels de la serra, guaria d'altres mals —ara del cos, ara de l'ànima— els pastors, roders o caçadors solitaris que la visitaven d'amagat. Aquestes eren imaginacions meues, imaginacions per a donar forma a un misteri.

La lluna, pàl·lida com un record, em du la boira; i la boira, una nit passejada en blanc i negre. Tot tenia com una teranyina per damunt. El paisatge de la Drova, més medieval que mai, suggeria les campanades a mitjan nit de Welles. M'hi sentia descendint cap a ombres remotíssimes, dins les imatges fílmiques. La Drova, màgica endins la boira, completament nova a la mirada. El nucli edificat de vell, el casalot dels monjos del Cister, ara amb algunes històries/llegendes que m'han contat de menut. Ruïnes romàntiques, amors i crims, nits gregorianes, remors de fonts amb fades, xiprers invisibles, oms perduts, camins de ferradura...

Em demanes, amic, que t'explique els motius que m'hi han dut. Què més prendria jo, que poder escriure tanta vida, tant de tant! La Drova és un nom, un arcaisme que significa droga (potser per la quantitat d'herbes remeieres que hi creixen: romer, frigola, sàlvia, rabet-de-gat, camamil·la, raïm de pastor, pa de rabosa...) i és també un paratge mediterrani i uns records d'infantesa. La Drova és una pel·lícula mental que em passe en certes nits, de lluna com aquesta.

Fidel al temps, artesà magistral que ens conforma al seu aire, òbric l'hivern pel calendari: gener, Cap d'Any.

En havent sopat (cuixes de cabrit al forn, perfumades amb romer i pebrella; ensalada de créixens; i de postres pastissos d'almetló, carquinyols i torrons de Xi-

xona; vi negre i xampany) i una volta begudes les copes del futur, hem eixit de casa, ella i jo. «Bona nit i bon any» hem saludat els estels i les muntanyes, els pins, les ombres i l'oratge. Hem fet un barret — com diuen les dones — amb les façanes velles de la Drova, talment un betlem aquesta nit. Així, caminant, de passeig i conversa amb la lluna, hem arribat a cal Blai i Lluïsa.

De parets com muralles, la casa del Blai i la Lluïsa ha estat feta aprofitant part de l'estructura d'una granja medieval pertanyent als monjos del Cister i és una més entre la vintena que conformen el nucli antic de la Drova, ara mig desfet i una part en ruïnes. En aquesta casa, fa no molts anys, hi vivia una família de la terra, la de Carmeta i Nardo. Truquem a la porta i ens conviden a entrar. L'estufa, de llenya, escalfa els murs gruixuts del casalot. Damunt taula llueixen les deixalles del sopar, els torrons i pastissos d'aiguardent i moniato. Mengem, bevem, xarrem, evoquem imatges i records. Les converses se'ns fan inesgotables. Després de la xarreta, altra volta de passeig per la fosca, entre arbredes silencioses, fins a arribar al xalet dels Ferrando, on una colla d'amics celebren l'atzar nou amb festa i música, disfresses i begudes, serpentines, joia i gatzara. Els hem acompanyats fins a les clarors grisenques del matí.

Les pastures del Montdúver

En la seua anterior vida humana, segons la tradició oral viva, ja era pastor i ja es deia Caro de nom; pasturava un ramat de cabres, de propietat seua, a les vessants del Montdúver, prop d'una cova on ell vivia, i abeurava el ramat en un naixement d'aigua abundant i fresquíssima, que es diu la font de l'Ull: encara existeix i qui vulga pot anar a veure-la, com també es pot visitar la cova que es diu precisament del Caro en record d'aquell home.

Això diu que era en un temps antiquíssim, a hores d'ara no prou ben determinat, que no devia ser ben bé ja el temps primer dels humans, ni de bon tros: el Caro ja havia fet un primer pas de pioner en el camí de la civilització naixent i n'havia tastat plaers i dolors. Certament, encara vivia en una cova enmig de la muntanya feréstega, però ja havia apartat de la natura uns animals que abans eren lliures i sobre els quals exercia un dret de propietat. Fent-se'n pastor havia descobert el guany i la pèrdua, patia una contínua por contra els veïns envejosos i a tota hora l'amargaven el càlcul i l'avarícia.

Encara que ell, com gran part dels seus coneguts i saludats, perquè d'amics no en tenia cap, fóra un troglodita evident, és perfectament probable que, des d'altres riberes de la mateixa mar, homes entesos ja s'atreviren, embarcats en vaixells que havien après a construir amb la fusta dels pins, a buscar ben lluny de casa l'aventura i el guany.

En la vida solitària del Caro, un dels pocs incidents que podien trencar la monotonia es produïa quan, havent pujat a pasturar el ramat per les costeres del Montdúver entre garrofers i margallons fins a prou altura, mentre les cabres rosegaven mirant-se'l de reüll, ell es girava de cara a la mar i descobria de lluny una vela, perquè és segur que, atrets per l'altura del Montdúver, tan ben posat davant les ones i fàcilment visible des de molt lluny mar endins, en temps del Caro ja hi arribaven navegants a força de rem i de vela. Devien ser, sens dubte, gent una miqueta guerrera, un poquet comerciants, quasi declaradament lladres o, si més no, desvergonyidament aprofitosos. El Caro, com la gran part dels seus veïns, si no els temia, almenys sentia per aquells estranys una profunda desconfiança.

Ara bé, quan els estranys no es presentaven en grup, poderosos i amenaçadors, sinó sols, naufragats o perduts, i en la més trista necessitat,

tenien una consideració sagrada: era obligat rebre'ls com a hostes i auxili-
ar-los, segons un costum que per a Homer ja era antic, i calia tractar-los
fins i tot amb generositat i reverència quan tocaven a la porta perquè,
com es troba escrit en l'*Odissea*:

«els déus amb figures de gent de terres llunyanes
[...] de vegades recorren les viles
per observar la insolència i també la dretura dels homes».

Es presentaven, per tant, d'incògnit com a viatgers solitaris –amb aspecte
de malalts o molt fatigats, sempre bruts, famolencs i assedegats, de vegades
despullats, o perduts– i, segons el tracte que rebien, els déus es feien una idea
molt aproximada de l'estat moral de la humanitat, alhora que la milloraven:
donaven premis als que els tractaven amb dretura o justícia, però als insolents
que no els oferien una correcta hospitalitat, els fulminaven amb càstigs i
malediccions dignes d'un déu. Calia pensar-s'ho bé, doncs, abans de tancar-li
la porta als morros a un indigent suplicant. El més humil i espentolat podia
ser això: un déu camuflat fent inspecció a la humanitat.

Així, diu que un cert dia el Caro es va trobar un caminant que anava
per aquelles sendes que voregen o escalen el Montdúver. Els uns han
volgut dir que aquell pelegrí era el mateix Déu Nostre Senyor, fill del
Pare Etern, els altres que si només un bruixot molt competent, tant per
a endevinar secrets com per a fer i desfer encantaments. Home o déu,
tenia uns poders admirables.

I aquell caminant li va demanar la caritat d'un plat a taula, un got
d'aigua i un tros de pa. El Caro va sentir un rampell de dignitat i li va
prometre de matar un cabrit en honor seu. Sens dubte l'estrany tenia,
malgrat la pobresa que l'oprimia, un posat venerable, el gest digne, la
mirada i la veu plenes d'autoritat. Altrament no s'explica, perquè el
Caro era molt mesquí, un ric pollós a qui dolia la mínima despesa, un
arreglador de la cendra i escampador de la farina.

Es va endur el pelegrí a la cova i, mentre el deixava descansar, va anar a
triar el cabrit. Els mirava i els remirava, passava el temps i no es decidia: els
que no eren massa grossos, li semblaven massa menudets, no en trobava
cap que li vinguera bé de matar. No s'ho treia dels dits. Triant, triant, es
maleïa, penedit d'haver tingut un moment de generositat. Pensant, volia
imaginar com se'n deseixiria sense costar-li un cabrit, fins que va reparar
en el gat de casa, i va començar a esmolar el ganivet amb un somriure de
malparit que feia aborronar.

Quan finalment el Caro va fer el dinar i va dur la cassola fumejant a taula, el pelegrí se'l va mirar, es va mirar aquell menjar que li presentava; tristament, val a dir. Va remenar el cap i, després, va fer un signe damunt la carn cuïta mentre li parlava com si fóra animal viu:

–Si eres cabrit pega un belit, si eres gat bota del plat.

Tots els trossos de carn dins la cassola van córrer a trobar-se, es van reunificar i van compondre el gat original, es va cobrir tot de pell i li va créixer el pèl. Quan l'animalet va obrir els ulls i es va veure tan senceret, tornat de mort a vida, va saltar i va fugir sense esperar a donar les gràcies.

No en va tindre prou el pelegrí, que es va regirar contra el pastor i el va maleir:

–Caro eres i Caro seràs. El teu ramat mai no el trobaràs.

De por i de vergonya, el Caro va fugir escapat. Va obrir els braços i se li van tornar ales, arreu pel cos li van créixer plomes, els peus no li tocaven terra, s'envolava i se sostenia surant sobre les ales, com si haguera nascut d'un ou post i covat en niu. Davant seu, les cabres li corrien cadascuna pel seu vent i ell, veient que es perdien, desesperat, les ajuntava aferrant-les de les banyes ben fort amb els peus, que se li havien tornat urpes, però quan en reunia set, de cabres, li tornaven a fugir i desapareixien. Llavors ell tornava a començar, volant-los darrere, agafant-ne i comptant-les:

–Ja en tinc una.

I poc més tard:

–Ja en tinc dos. Ja en tinc tres.

I va afegint-ne, fins que li tornen a fugir de nou:

–Ja en tinc set... Ja no en tinc cap.

Així sempre fins ara i fins que s'acabe el món. Tot, per haver defraudat l'hoste, que no li agradava prou el gat i volia menjar cabrit. Perquè de fora vindran que de casa ens trauran.